

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 6.4.2020 r.
COM(2020) 134 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie stosowania rozporządzenia (UE) nr 1219/2012 ustanawiającego przepisy przejściowe w zakresie dwustronnych umów inwestycyjnych między państwami członkowskimi a państwami trzecimi

1. Wprowadzenie

Od czasu wejścia w życie Traktatu z Lizbony w dniu 1 grudnia 2009 r. Unia ma wyłączną kompetencję w dziedzinie bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Przed tą datą na przestrzeni kilkudziesięciu lat państwa członkowskie wynegocjowały i zawarły z państwami trzecimi znaczącą liczbę dwustronnych umów inwestycyjnych zawierających postanowienia w sprawie ochrony inwestycji dotyczące bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Podczas gdy na mocy prawa międzynarodowego umowy te nadal obowiązywały, uznano, że należy doprecyzować ich związek z prawem i polityką Unii oraz zagwarantować pewność prawa. Za zasadne uznano utrzymanie tych umów w mocy do czasu ich stopniowego zastąpienia umowami inwestycyjnymi Unii. Istniała również konieczność określenia odpowiednich procedur i warunków, na podstawie których państwa członkowskie posiadałyby uprawnienia do zawierania nowych umów z państwami trzecimi lub wprowadzania zmian w istniejących umowach zawartych z tymi państwami.

W tym kontekście Parlament Europejski i Rada przyjęły rozporządzenie (UE) nr 1219/2012 ustanawiające przepisy przejściowe w zakresie dwustronnych umów inwestycyjnych między państwami członkowskimi a państwami trzecimi¹. Rozporządzenie weszło w życie dnia 9 stycznia 2013 r.

Jak przewiduje art. 15 rozporządzenia, niniejsze sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady zawiera opis rozporządzenia i jego wykonania w okresie od dnia 9 stycznia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2019 r. Zgodnie z art. 15 w niniejszym sprawozdaniu przedstawia się również przegląd powiadomień otrzymanych od państw członkowskich oraz upoważnień wydanych przez Komisję. Zgodnie z art. 15 ust. 2 w sprawozdaniu odniesiono się również do tego, czy istnieje potrzeba dalszego stosowania mechanizmu upoważnień określonego w rozdziale III rozporządzenia.

Zgodnie ze swoim zobowiązaniem do zapewnienia wysokiego poziomu przejrzystości handlu i polityki inwestycyjnej UE w dniu 18 lutego 2020 r. Komisja ogłosiła zamiar publikowania odtąd wszystkich decyzji wykonawczych Komisji w sprawie upoważnień wydawanych państwom członkowskim w odniesieniu do dwustronnych umów inwestycyjnych. Decyzje te publikowane są na stronie internetowej DG ds. Handlu. Wcześniej Parlament Europejski i Rada były już regularnie informowane o upoważnieniach wydanych państwom członkowskim za pośrednictwem sprawozdań składanych przez Komisję.

2. Opis rozporządzenia

Umowy „utrzymane”

Rozporządzenie precyzuje status prawny dwustronnych umów inwestycyjnych podpisanych przez państwa członkowskie *przed* wejściem w życie Traktatu z Lizbony lub przed datą ich przystąpienia do UE poprzez określenie mechanizmu (zob. rozdział II art. 2–6) dla państw członkowskich w zakresie powiadamiania o wszystkich umowach, które chcą utrzymać w mocy (lub w przypadku których chcą pozwolić, aby weszły w życie). Ten proces zwany jest także „utrzymywaniem”. Rozporządzenie odnosi się do procesu stopniowego zastępowania dwustronnych umów inwestycyjnych uzgodnieniami na szczeblu unijnym i stanowi również, iż umowy dwustronne mogą być utrzymywane w mocy do czasu wejścia w życie umowy między Unią a tym samym państwem trzecim.

¹ Dz.U. L 351 z 20.12.2012, s. 40.

Warunki w zakresie upoważniania do negocjacji, podpisywania i zawierania nowych umów

Art. 7–11 określają procedurę i warunki, na podstawie których państwa członkowskie mogą zostać upoważnione do rozpoczęcia negocjacji z państwem trzecim w celu zmiany istniejącej lub zawarcia nowej dwustronnej umowy inwestycyjnej oraz do podpisania i zawarcia takiej umowy. Art. 12 określa przepisy w zakresie upoważniania państw członkowskich do zawierania lub utrzymywania w mocy dwustronnych umów inwestycyjnych podpisanych *po* wejściu w życie Traktatu z Lizbony i *przed* wejściem w życie rozporządzenia (tj. w okresie między dniem 1 grudnia 2009 r. a dniem 9 stycznia 2013 r.).

Upoważnienie nie może zostać przyznane, jeżeli prowadzone są już negocjacje inwestycyjne na szczeblu unijnym z tym samym państwem trzecim lub jeżeli Komisja przedstawiła (lub postanowiła przedstawić) zalecenie dotyczące rozpoczęcia takich negocjacji. Pozostałe warunki, których spełnienie jest konieczne, aby Komisja wydała państwu członkowskiemu upoważnienie do rozpoczęcia negocjacji z państwem trzecim, są następujące: dana umowa jest zgodna z prawem Unii i ma miejsce podział kompetencji między Unię a państwa członkowskie; umowa ta jest zgodna z unijnymi zasadami i celami działań zewnętrznych i nie stanowi poważnej przeszkody dla negocjowania lub zawarcia przez Unię dwustronnych umów inwestycyjnych z państwami trzecimi.

Swoje decyzje w sprawie upoważnienia Komisja podejmuje zgodnie z procedurą doradczą. Decyzje wykonawcze Komisji są konieczne zarówno do rozpoczęcia negocjacji (procedura, o której mowa w art. 9), jak i podpisania i zawarcia dwustronnych umów inwestycyjnych (procedura, o której mowa w art. 11) przez państwa członkowskie.

Postępowanie państw członkowskich w odniesieniu do dwustronnych umów inwestycyjnych

Art. 13 rozporządzenia określa przepisy w zakresie współpracy między Komisją a państwami członkowskimi w odniesieniu do wykonywania dwustronnych umów inwestycyjnych, w tym w odniesieniu do ich mechanizmów rozstrzygania sporów. Państwa członkowskie mają obowiązek informowania Komisji i współpracowania z nią w przypadku otrzymania wniosku o konsultację lub powiadomienia o roszczeniu ze strony inwestora lub państwa trzeciego na podstawie dwustronnej umowy inwestycyjnej objętej rozporządzeniem lub w przypadku, gdy państwa członkowskie zamierzają wszcząć przeciwko państwu trzeciemu postępowanie w sprawie rozstrzygnięcia sporu.

3. Wykonanie rozporządzenia

3.1 *Umowy „utrzymane” zawarte przed przyjęciem Traktatu z Lizbony*

Po wejściu w życie rozporządzenia państwa członkowskie powiadomiły o 1 360 dwustronnych umowach inwestycyjnych zawartych przed przyjęciem Traktatu z Lizbony, które chciały utrzymać w mocy lub w przypadku których chciały pozwolić, aby weszły w życie. Wykaz utrzymanych dwustronnych umów inwestycyjnych opublikowano

w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* dnia 8 maja 2013 r.² Wykaz ten jest na bieżąco aktualizowany poprzez regularne publikacje³.

Wykaz ten pokazuje, że państwa członkowskie zawierały dwustronne umowy inwestycyjne od kilkudziesięciu lat. Wykaz wyraźnie pokazuje również, że liczba umów zawartych przez poszczególne państwa członkowskie znacząco się różni: do państw członkowskich, które w 2013 r. posiadały największą liczbę zawartych umów, należały Niemcy (123), Włochy (113), Francja (93), Zjednoczone Królestwo (93), Niderlandy (86), Belgia oraz Luksemburg (81) i Hiszpania (63).

Podobnie zróżnicowane jest rozmieszczenie geograficzne umów i nie można zaobserwować ogólnego wzorca. Kilka państw członkowskich należy do głównych eksporterów kapitału i w związku z tym od lat 60. XX w. zawarło dwustronne umowy inwestycyjne z państwami trzecimi z różnych części świata. Państwa członkowskie z Europy Środkowej i Wschodniej zawarły dwustronne umowy inwestycyjne w okresie transformacji politycznej i gospodarczej w latach 80. i 90. XX w., w szczególności z państwami OECD (np. Australią, Kanadą, Norwegią, Szwajcarią i USA). Wiele państw członkowskich zawarło również dwustronne umowy inwestycyjne z różnymi państwami byłego Związku Radzieckiego (w tym z Kazachstanem, Rosją i Ukrainą) oraz z państwami leżącymi na Bałkanach Zachodnich. Prawie wszystkie państwa członkowskie zawarły dwustronne umowy inwestycyjne z Chinami i Koreą. Znaczącą liczbę umów zawarto również z państwami południowego regionu Morza Śródziemnego (np. Algierią, Egiptem, Maroko, Tunezją), Turcją, kilkoma państwami leżącymi w Ameryce Łacińskiej (np. Argentyną, Chile, Paragwajem i Peru) oraz kilkoma państwami rejonu Zatoki Perskiej (Iranem, Kuwejtem, Katar, Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi i Arabią Saudyjską), a także z różnymi państwami azjatyckimi (Indiami, Indonezją) i afrykańskimi (takimi jak Angola, Nigeria i Republika Południowej Afryki).

W trosce o zapewnienie przejrzystości i zgodnie z rozdziałem II art. 4 rozporządzenia Komisja co roku publikuje zaktualizowany i skonsolidowany wykaz⁴ wszystkich dwustronnych umów inwestycyjnych, które państwa członkowskie podpisały i zawarły.

3.2 Wnioski objęte powiadomieniem oraz wydane upoważnienia

Wniosek o wydanie upoważnienia do rozpoczęcia formalnych negocjacji (art. 9)

W okresie od 2013 r. do 2019 r. Komisja:

- otrzymała łącznie 304 wnioski o upoważnienie do rozpoczęcia formalnych negocjacji w sprawie nowych dwustronnych umów inwestycyjnych lub zmian w istniejących umowach;

² Dz.U. C 131. Należy zwrócić uwagę, że opublikowany wykaz nie uwzględnia jeszcze przystąpienia Chorwacji do UE (które nastąpiło dnia 1 lipca 2013 r.). Wyżej wymieniona liczba 1 360 utrzymanych dwustronnych umów inwestycyjnych oparta jest jednak na wszystkich powiadomieniach na podstawie art. 2 otrzymanych od państw członkowskich (w tym na powiadomieniach Chorwacji przedłożonych po jej przystąpieniu).

³ Najbardziej aktualny wykaz dwustronnych umów inwestycyjnych opublikowano dnia 13 czerwca 2019 r. (Dz.U. C 198). Uwzględnia on również nowe umowy zawarte od 2013 r., a także umowy, które wygasły, zostały rozwiązane lub których nie przedłużono od 2013 r. Na chwilę obecną jest to 1 286 umów.

⁴ W trakcie okresu sprawozdawczego odpowiednie wykazy roczne opublikowano dnia 5 czerwca 2014 r. (Dz.U. C 169), dnia 24 kwietnia 2015 r. (Dz.U. C 135), dnia 27 kwietnia 2016 r. (Dz.U. C 149), dnia 11 maja 2017 r. (Dz.U. C 147) i dnia 27 kwietnia 2018 r. (Dz.U. C 149).

- wydała 241 upoważnień, z których 164 dotyczyło nowych umów, a 77 zmian w istniejących umowach;
- odrzuciła sześć wniosków ze względu na fakt, że dotyczyły umów z państwami trzecimi, które były już objęte negocjacjami inwestycyjnymi na szczelbu UE;
- podczas procedury wydawania upoważnień państwa członkowskie wycofały 22 powiadomienia.

Stan na dzień 31 grudnia 2019 r.:

- w toku było 27 procedur wydawania upoważnień, ponieważ Komisja zwróciła się do państw członkowskich o przekazanie dodatkowych informacji dotyczących umów, w odniesieniu do których chcą uzyskać upoważnienie;
- w odniesieniu do ośmiu wniosków o wydanie upoważnienia trwał proces decyzyjny.

Wnioski o wydanie upoważnienia do zawarcia nowej umowy lub do jej zmiany (art. 11)

W okresie od 2013 r. do 2019 r.:

- państwa członkowskie powiadomiły łącznie o 76 wnioskach o upoważnienie do podpisania i zawarcia nowo wynegocjowanej umowy lub zmiany w istniejącej umowie;
- na podstawie art. 11 Komisja wydała łącznie 48 upoważnień, z których 24 dotyczyło nowych umów i 24 – zmian. Podczas procedury wydawania upoważnień państwa członkowskie wycofały trzy wnioski.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. w toku było 25 procedur wydawania upoważnień, ponieważ Komisja zwróciła się do państw członkowskich o przekazanie dodatkowych informacji dotyczących umów, dla których chcą uzyskać upoważnienie.

Wnioski o wydanie upoważnienia w odniesieniu do umów podpisanych w okresie między wejściem w życie Traktatu z Lizbony a wejściem w życie rozporządzenia (art. 12)

- Państwa członkowskie powiadomiły o 62 wnioskach o wydanie upoważnienia w odniesieniu do umów podpisanych od dnia 1 grudnia 2009 r. do dnia 9 stycznia 2013 r., jak określono w art. 12.
- Na podstawie art. 12 Komisja wydała łącznie 33 upoważnienia, z których 16 dotyczyło nowych umów, a 17 protokołów zmieniających istniejące umowy.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. 29 pozostałych procedur wydawania upoważnień było w toku ze względu na fakt, że do państw członkowskich zwrócono się o przekazanie dodatkowych informacji.

Zmiany w zakresie wydawanych upoważnień

Poniższa tabela przedstawia zmiany w zakresie upoważnień wydanych na podstawie art. 9, 11 i 12 w okresie sprawozdawczym 2013–2019:

Upoważnienia <u>wydane</u> na podstawie art. 9, 11 i 12 (w latach 2013–2019)								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Łącznie
Art. 9 – Upoważnienia do <u>negocjacji</u>:								
nowych dwustronnych umów inwestycyjnych ⁵	44	49	1	8	49	2	11	164
zmian	28	13	-	5	23	-	8	77
Łącznie	72	62	1	13	72	2	19	241
Upoważnienia <u>wydane</u> na podstawie art. 9, 11 i 12 (w latach 2013–2019)								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Łącznie
Art. 11 – Upoważnienia <u>do zawierania/wprowadzania</u>:								
nowych dwustronnych umów inwestycyjnych	8	5	1	3	3	2	2	24
zmian	7	10	4	-	-	1	2	24
Łącznie	15	15	5	3	3	3	4	48
Art. 12 – Upoważnienia:								
w odniesieniu do nowych dwustronnych umów inwestycyjnych	15	1	-	-	-	-	-	16
w odniesieniu do zmian	17	-	-	-	-	-	-	17
Łącznie	32	1	-	-	-	-	-	33
Łączna liczba upoważnień na podstawie art. 9, 11 i 12								322

Jak przedstawiono w tabeli, w ciągu pierwszych dwóch lat wykonywania rozporządzenia – w latach 2013 i 2014 – złożono dużą liczbę wniosków o wydanie upoważnień i wydano dużą liczbę upoważnień – w szczególności do rozpoczęcia nowych negocjacji (art. 9). W 2015 r. wydano jednak bardzo niewiele upoważnień. Okres ten pokrywał się z dyskusjami o polityce UE oraz zmianami w zakresie zreformowanego podejścia do polityki inwestycyjnej. W tym okresie wstrzymano większość procedur wydawania upoważnień. W kolejnych latach liczba wniosków o wydanie upoważnienia znów wzrosła, chociaż w 2018 r. nastąpił ich znaczny spadek. Stosunkowo duża liczba upoważnień w latach 2017 i 2019 wynika po części z faktu

⁵ Ang. *bilateral investment agreements*.

składania przez niektóre państwa członkowskie wniosków o wydanie upoważnień do rozpoczęcia licznych negocjacji z różnymi państwami trzecimi⁶.

Warto podkreślić, że na przestrzeni siedmiu lat wykonywania rozporządzenia wystąpiono o wydanie 48 upoważnień do podpisania i zawarcia umów inwestycyjnych na podstawie art. 11 (tj. do 24 nowych umów i 24 zmian w istniejących umowach), co jest stosunkowo niewielką liczbą. A zatem większości negocjacji, w odniesieniu do których wydano upoważnienia na podstawie rozporządzenia, w rzeczywistości jeszcze nie zakończono. Dane liczbowe sugerują, że negocjacje i zakończenie negocjacji inwestycyjnych są procesami długotrwałymi: dotychczas na podstawie rozporządzenia podpisano 40 dodatkowych dwustronnych umów inwestycyjnych (z których 16 podpisano na podstawie szczególnej procedury określonej w art. 12).

Większość wniosków o wydanie upoważnienia na podstawie rozporządzenia pochodziło z Republiki Czeskiej, Węgier, Włoch, Litwy, Malty, Portugalii, Rumunii, Republiki Słowackiej i Hiszpanii. Jeśli chodzi o państwa trzecie, których dotyczyły 442 powiadomienia otrzymane w odniesieniu do nowych dwustronnych umów inwestycyjnych na podstawie art. 9, 11 i 12, widać, że obraz jest niejednoznaczny i nie można określić konkretnych tendencji geograficznych⁷. Do państw trzecich, w odniesieniu do których państwa członkowskie złożyły największą liczbę powiadomień, należą między innymi Iran, Kazachstan, Nigeria, Arabia Saudyjska, Katar i Zjednoczone Emiraty Arabskie.

Aby zapewnić spójność między dwustronnymi umowami inwestycyjnymi a polityką inwestycyjną UE, dwustronne umowy inwestycyjne czy zmiany w istniejących umowach, w odniesieniu do których wydano upoważnienia, muszą obejmować kluczowe elementy i normy zreformowanego podejścia UE. W tym kontekście należy zauważyć, że w ciągu siedmiu lat wykonywania rozporządzenia polityka ochrony inwestycji UE była przedmiotem znaczących reform i zmian. W 2015 r. w następstwie debaty dotyczącej transatlantyckiego partnerstwa handlowo-inwestycyjnego (TTIP) Komisja przedstawiła swoją zreformowaną normę dotyczącą wszystkich przyszłych unijnych negocjacji dotyczących ochrony inwestycji.

Od tego czasu UE podjęła inicjatywy zarówno na szczeblu dwustronnym, jak i wielostronnym, w celu zreformowania systemu rozstrzygania sporów między inwestorem a państwem. W swoich dwustronnych umowach inwestycyjnych z państwami trzecimi UE zastąpiła tradycyjny system doraźnego arbitrażu między inwestorami a państwami bardziej trwałym modelem rozstrzygania sporów inspirowanym istniejącymi sądami międzynarodowymi, tj. systemem sądów ds. inwestycji. Trybunały w ramach systemu sądów ds. inwestycji składają się z sędziów mianowanych na określoną kadencję przez strony umowy i podlegających wysokim standardom w zakresie kompetencji, niezależności i bezstronności. Postępowania w ramach systemu sądów ds. inwestycji muszą być prowadzone również w zgodzie z wysokimi wymaganiami w zakresie przejrzystości, w tym obowiązkiem publikacji dokumentów dotyczących sporu i umożliwiania podejmowania interwencji przez osoby trzecie.

⁶ W 2017 r. Hiszpania wnioskowała o wydanie upoważnień do wprowadzenia 22 zmian, a Republika Słowacka – o wydanie upoważnień w odniesieniu do 34 dwustronnych umów inwestycyjnych. W 2019 r. Niderlandy wnioskowały o wydanie upoważnień do wprowadzenia 8 zmian i upoważnień w odniesieniu do dwóch dwustronnych umów inwestycyjnych.

⁷ Analiza wszystkich otrzymanych wniosków o wydanie upoważnienia złożonych na podstawie art. 9, 11 i 12 pozwala zauważyć, że państwa trzecie otrzymały od państw członkowskich co najwyżej pięć wniosków o negocjacje.

Należy jednak zauważyć, że systemy sądów ds. inwestycji ustanowione na podstawie umów UE mają mieć charakter przejściowy i mają zostać zastąpione wielostronnym mechanizmem rozstrzygania sporów inwestycyjnych, gdy mechanizm ten wejdzie w życie. UE w rzeczywistości realizuje obecnie na szczeblu wielostronnym w ramach Komisji Narodów Zjednoczonych do spraw Międzynarodowego Prawa Handlowego („UNCITRAL”)⁸ projekt na rzecz ustanowienia wielostronnego trybunału rozstrzygania sporów inwestycyjnych, który będzie rozstrzygał w sprawach dotyczących przyszłych i istniejących dwustronnych umów inwestycyjnych, w tym tych obowiązujących między państwami członkowskimi UE a państwami trzecimi.

Obecnie zreformowane podejście UE do ochrony inwestycji i rozstrzygania sporów inwestycyjnych jest w największym możliwym stopniu odzwierciedlone w decyzjach Komisji upoważniających państwa członkowskie do zawierania nowych dwustronnych umów inwestycyjnych z państwami trzecimi. W stosunku do norm w zakresie ochrony inwestycji obejmuje ono: potwierdzenie prawa do regulacji; jasne określenie normy sprawiedliwego i równego traktowania; jasną definicję wyłączenia bezpośredniego i pośredniego; zakaz wspierania inwestycji poprzez liberalizację lub złagodzenie krajowych przepisów i norm w zakresie ochrony środowiska lub prawa pracy lub też nieskuteczne wdrażanie takich przepisów i norm; oraz odniesienia do praw człowieka i zrównoważonego rozwoju oraz promowania uznanych na całym świecie zasad społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, takich jak te zawarte w wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych i w wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka.

W odniesieniu do rozstrzygania sporów inwestycyjnych obejmuje ono: kodeks postępowania dla członków trybunału; zasady dotyczące przejrzystości; zobowiązania do uczynienia sporów przedmiotem przyszłego wielostronnego trybunału rozstrzygania sporów inwestycyjnych; oraz przepisy dotyczące obowiązującego prawa zapewniającego zachowanie autonomii porządku prawnego UE. W świetle realizowanego celu, jakim jest zastąpienie przepisów państw członkowskich dotyczących dwustronnego rozstrzygania sporów między inwestorem a państwem przez wielostronny trybunał rozstrzygania sporów inwestycyjnych, i biorąc pod uwagę ewentualne skutki dla zasobów wynikające z ustanowienia oddzielnych systemów sądów ds. inwestycji w ramach wszystkich dwustronnych umów inwestycyjnych państw członkowskich, Komisja na obecną chwilę nie zwraca się do państw członkowskich UE o ustanowienie systemów sądów ds. inwestycji w ramach ich dwustronnych umów inwestycyjnych. Cel, jakim jest ustanowienie wielostronnego trybunału rozstrzygania sporów inwestycyjnych, realizowany jest raczej poprzez zobowiązania negocjacyjne państw członkowskich z ich partnerami do korzystania z wielostronnego trybunału rozstrzygania sporów inwestycyjnych w przyszłości.

Państwa członkowskie muszą również zapewnić, aby nowe lub zmienione dwustronne umowy inwestycyjne były zgodne z prawem Unii (art. 9 ust. 2) oraz aby żadne z postanowień nie uniemożliwiało państwom członkowskim wypełniania ich obowiązków wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej⁹. W tym względzie Komisja zaleca włączenie tzw. klauzuli „regionalnej organizacji integracji gospodarczej”.

⁸ https://uncitral.un.org/en/working_groups/3/investor-state

⁹ W odniesieniu do dwustronnych umów inwestycyjnych między państwami członkowskimi a państwami kandydującymi do przystąpienia do UE upoważnienia wydawane są pod warunkiem, że w przypadku późniejszego przystąpienia umowy te zostaną niezwłocznie rozwiązane. Ma to miejsce w świetle wyroku w sprawie Achmea (C-284/16).

Na podstawie art. 13 rozporządzenia Komisja ma możliwość interwencji w przypadkach, gdy państwa członkowskie występują w charakterze pozwanych. Wśród sporów, o których państwa członkowskie powiadomiły na podstawie art. 13, Komisja jak dotąd interweniowała lub starała się interweniować w trzech przypadkach: jednym dotyczącym pytań o pomoc państwa, jednym dotyczącym unijnego jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji i kolejnym dotyczącym wdrażania przez państwo członkowskie ram unijnej polityki energetycznej. W świetle powiązań tych spraw z ustalonymi politykami UE celem interwencji Komisji jest wyjaśnienie unijnych ram prawnych i procedur w związku z faktami dotyczącymi sporów. W innej sprawie Komisja upoważniła państwo członkowskie do wszczęcia postępowania o rozstrzygnięcie sporu przeciwko państwu trzeciemu, chociaż ostatecznie przedmiotowe państwo członkowskie nie wszczęło tego postępowania.

4. Przegląd potrzeby dalszego stosowania rozdziału III rozporządzenia

Wciąż istotny jest ogólny cel rozporządzenia polegający na ustanowieniu niezbędnych przepisów przejściowych w zakresie dwustronnych umów inwestycyjnych zawieranych przez państwa członkowskie do czasu ich stopniowego zastąpienia umowami inwestycyjnymi zawieranymi na szczeblu unijnym.

Od czasu wejścia w życie rozporządzenia Unia zakończyła negocjacje dotyczące czterech umów obejmujących ochronę inwestycji, tj. z Kanadą, Meksykiem, Singapurem i Wietnamem. Żadne z postanowień dotyczących ochrony inwestycji nie weszło jeszcze w życie¹⁰. Po wejściu w życie te cztery umowy zastąpią łącznie 57 umów inwestycyjnych zawartych przez państwa członkowskie. Obecnie trwają również negocjacje inwestycyjne na szczeblu UE z wieloma państwami trzecimi, takimi jak Chiny, Chile, Indonezja, Japonia i Tunezja¹¹.

Ze względu na żądanie państw członkowskich dotyczące zawierania nowych umów inwestycyjnych lub wprowadzania zmian w już istniejących umowach i uwzględniając, że zastąpienie unijnych umów inwestycyjnych zajmie nieco czasu, zachodzi konieczność dalszego stosowania przepisów przejściowych określonych w rozporządzeniu (UE) nr 1219/2012. Potwierdzeniem tego jest fakt, że w trakcie okresu sprawozdawczego Komisja stale otrzymywała – choć z pewnymi wahaniem – wnioski od państw członkowskich dotyczące dwustronnych umów inwestycyjnych. Niektóre państwa członkowskie złożyły znaczącą liczbę wniosków na podstawie rozdziału III, a różnorodność geograficzna w sieci państw trzecich sugeruje, że dwustronne umowy inwestycyjne postrzegane są jako użyteczne narzędzie dla państw członkowskich w zakresie korzystania z możliwości gospodarczych i dążenia do realizacji szczególnych interesów i priorytetów w przypadkach, gdy interes Unii jest ograniczony.

Patrząc w przyszłość, obiecujące jest to, że kilka państw członkowskich¹² albo już dokonało przeglądu swoich wzorów tekstów dwustronnych umów inwestycyjnych w celu zastąpienia

¹⁰ Państwa członkowskie są wciąż w trakcie ratyfikacji CETA i umowy o ochronie inwestycji z Singapurem. Dnia 12 lutego 2020 r. Parlament Europejski udzielił zgody na zawarcie umowy o ochronie inwestycji między UE a Wietnamem, a proces ratyfikacji tej umowy przez państwa członkowskie jest nadal w toku. Prace nad tekstem zmodernizowanej umowy o partnerstwie między UE a Meksykiem są niemal na ukończeniu.

¹¹ Pełny wykaz można znaleźć pod adresem: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/118238.htm>

¹² Na przykład w 2019 r. Niemcy przyjęły nowy wzór dwustronnej umowy inwestycyjnej jako podstawę renegotiacji starych umów. Kilka innych państw członkowskich pracuje obecnie nad podobnymi inicjatywami.

starych dwustronnych umów inwestycyjnych nowymi, odzwierciedlającymi zmodernizowane normy zgodnie ze zreformowaną polityką inwestycyjną UE, albo jest w trakcie dokonywania ich przeglądu. W tym kontekście rozdział III rozporządzenia nie tylko zapewnia narzędzia niezbędne do wydawania formalnych upoważnień w odniesieniu do takich dwustronnych inicjatyw w oparciu o kryteria, które odzwierciedlają najbardziej aktualne unijne normy w zakresie polityki inwestycyjnej, ale umożliwiają również, aby mechanizmy zapewniły dialog merytoryczny między Komisją a państwami członkowskimi.

Co ważne, rozdział III może być postrzegany jako skuteczny instrument dla państw członkowskich do promocji zreformowanego podejścia UE do polityki inwestycyjnej i norm w tym zakresie na całym świecie. Państwa członkowskie mają możliwość występowania w charakterze reprezentantów zmodernizowanych norm UE w regionach, w których nie obowiązuje umowa unijna. Komisja wciąż zachęca państwa członkowskie do modernizacji swoich starych umów, aby zapewnić ogólną spójność z podejściem UE. Ze względu na to, że państwa członkowskie umieszczają w swoich nowych lub zmienionych dwustronnych umowach inwestycyjnych postanowienia mające zapewnić stosowanie przyszłego wielostronnego mechanizmu rozstrzygania sporów w odniesieniu do sporów w ramach takich umów, umowy te oraz czynne wsparcie państw członkowskich na rzecz wielostronnego trybunału rozstrzygania sporów inwestycyjnych w dyskusjach w ramach UNCITRAL również stanowią zatem przydatne narzędzie służące do promowania stosowania takiego nowego mechanizmu wielostronnego po jego wejściu w życie.

W tym kontekście Komisja zaleca dalsze stosowanie przepisów rozdziału III rozporządzenia.
